

УДК 621.326

Головчинська Ю.-ст. гр. МБ-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

АНТИМОНОПОЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ

Науковий керівник: к.е.н. доц. Дячун О.Д.

Монополія — окремі наймогутніші підприємства або об'єднання декількох підприємств, які виробляють переважну кількість певної продукції, завдяки чому впливають на процес ціноутворення і привласнюють високі (монопольні) прибутки.

Процес монополізації економіки має такі негативні наслідки:

- по-перше, монополії придушують конкуренцію - важливу рушійну силу економічного прогресу;
- по-друге, вони здатні збільшувати прибутки, зменшуючи обсяг випуску продукції і підвищуючи її ціну;
- по-третє, схильні до уповільнення науково-технічного прогресу;
- по-четверте, схильні до хижацького використання природних ресурсів та забруднення довкілля;
- по-п'яте, розорюють малий та середній бізнес;
- по-шосте, монополізують засоби масової інформації (пресу, радіо, телебачення), за допомогою яких впливають на свідомість населення у необхідному їм напрямку;
- по-сьоме, здійснюють тиск на уряд у пошуках неправомірних пільг та привілеїв тощо.

Однак монополії мають і суттєві позитивні риси.

Завдяки привласненню високих прибутків монопольні структури мають більше можливостей фінансувати науково-дослідні роботи, впроваджувати новітню техніку і технологію, здійснювати перекваліфікацію працівників. Великі підприємства більш стійкі в умовах криз, що зменшує рівень безробіття і соціальну напругу у суспільстві.

Антимонопольна політика (демонополізація економіки та розвиток конкуренції) — економічна політика, спрямована на запобігання монопольній діяльності, її обмеження та припинення, а також на розвиток конкуренції.

Перший антимонопольний (антитрестівський) закон - так званий Закон Шермана - був прийнятий у США у 1890 р. Пізніше Закон Шермана було доповнено Законом Клейтона (1914 р.), законом про Федеральну торгову комісію (1914 р.) та іншими, які склали основу антитрестівського законодавства США. У країнах Східної Європи антимонопольне законодавство почали розробляти наприкінці 80-х років ХХ ст.

Однак американська і європейська антимонопольна політика мають свої особливості:

- американська - спрямована, головним чином, проти монополії як структурної одиниці;
- європейська має регулятивний характер і спрямовується, головним чином, на протидію негативним проявам ринкової влади монополій.

Антимонопольне законодавство в Україні представлено Законами України:

- "Про обмеження монополізму і недопущення і недобросовісної конкуренції в підприємницькій діяльності" (1992 р.), "Про захист від недобросовісної конкуренції" (1996 р.),
- "Про природні монополії" (2000 р.), "Про захист економічної конкуренції" (2001 р.), "Про Антимонопольний комітет України" (1993 р.) та ін.